

SECTION 6. FINANCE, BANKING AND INSURANCE

DOI: 10.46299/ISG.2024.MONO.ECON.2.6.1

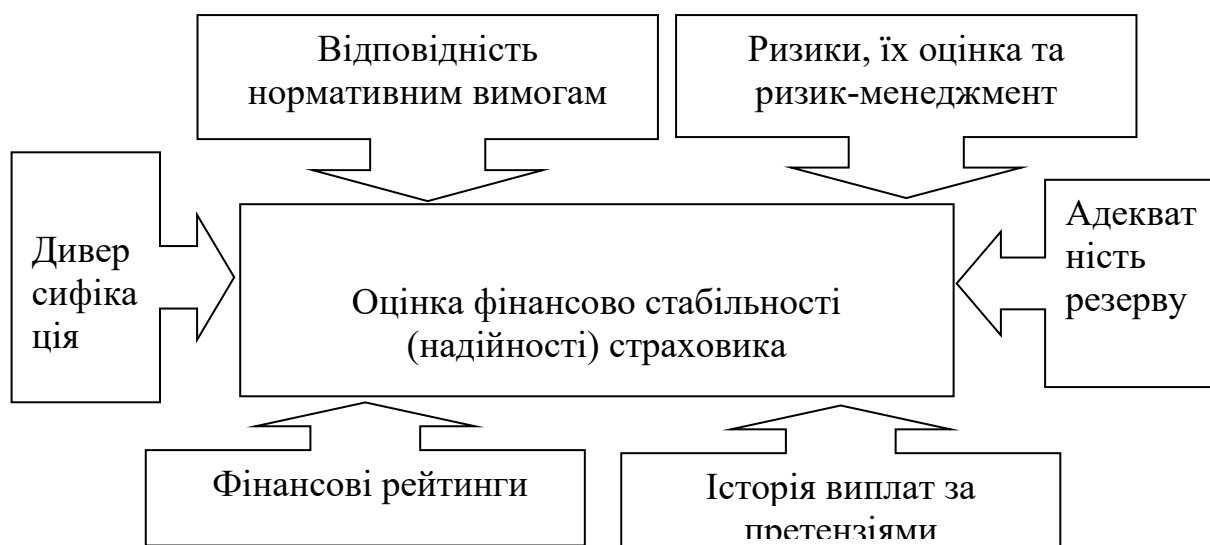
6.1 Формування капіталу та оптимізація його структури як фактору фінансової стійкості страхових компаній

Формування капіталу страхових організацій відіграє важливу роль в сучасній економіці, оскільки набуває таким чином достатніх фінансових ресурсів для забезпечення його платоспроможності, ліквідності фінансової надійності і стійкості. Авторка наукових публікацій Говорушко Т.А. відзначає, «що діяльність страхової компанії заснована на створенні грошових фондів, джерелом яких є кошт страхувальників, які отримані у формі страхових премій. Ці кошти не належать страховикові, а тільки тимчасово, на період дії договорів страхування перебувають у його розпорядженні. При настанні страхових випадків використовуються ці кошти з метою виплат страхових відшкодувань страхувальникам» [152, с.69].

З практичної точки зору формування капіталу страхових компаній пов'язано здебільшого з двома його частинами: власним (статутним) і залученим (позиковим). Головною та визначальною особливістю організації страхової діяльності є наявність фінансових джерел (страхових резервів), які мають специфічний характер і можуть бути використані тільки за цільовим призначенням. Наприклад, якщо дія страхової угоди закінчується, а страхові випадки не настали, грошові кошти залишаються у власності страхової організації. Отже, враховуючи природу виникнення таких коштів і природу їх зміни, грошові фонди, які створюються за рахунок внесків страхувальників (фізичних та юридичних осіб) не можна назвати позиковими фінансовими ресурсами, тобто до позикового капіталу вони не відносяться. Такий створений капітал може використовуватись страховими компаніями у якості додаткового інвестиційного ресурсу і витратитись на ведення страхової справи або з метою вкладення в активи і отримання додаткового доходу [150, с.304].

Формування капіталу страхової компанії полягає у залученні необхідних

фінансових ресурсів для забезпечення оплати страхових виплат у майбутньому. Капітал може формуватися шляхом залучення акціонерного капіталу (вкладів акціонерів), резервних фондів, обов'язкового страхового капіталу та інших джерел. Важливо, щоб страхова компанія мала достатній рівень капіталу для покриття можливих ризиків і виплат страхових виплат своїм клієнтам. З метою оцінки фінансової стабільності (надійності) страховика, можемо розглянути такі ключові фактори, які зображені на малюнку 1 і враховуються на страховому ринку страховиками :

Малюнок 1. Оцінка фінансово стабільності (надійності) страховика

1. Фінансові рейтинги - перевірте рейтинги фінансової стійкості страховика, надані рейтинговими агентствами, такими як A.M. Best, Standard & Poor's, Moody's або Fitch. Ці рейтинги оцінюють здатність страховика виконувати свої фінансові зобов'язання.

2. Історія виплат за претензіями: ознайомтеся з послужним списком страховика щодо швидкого та справедливого розгляду претензій. Історія своєчасного врегулювання претензій свідчить про фінансову стабільність страховика.

3. Адекватність резерву: переконайтеся, що страховик має достатні резерви для покриття потенційних претензій і зобов'язань. Недостатні резерви можуть свідчити про фінансову нестабільність.

4. Диверсифікація - добре диверсифікований портфель може допомогти зменшити ризик. Перевірте, чи має страховик різноманітний асортимент страхових продуктів і географічне розташування.

5. Відповідність нормативним вимогам: переконайтеся, що страховик дотримується нормативних вимог і має чисту регулятивну історію. Недотримання вимог може бути сигналом про фінансову нестабільність.

6. Врахування ризиків, їх ризик-менеджмент, методи оцінки і аналіз.

Проведемо більш детально фінансовий аналіз рейтингових показників страхових організацій впродовж останніх років (табл. 1,2) [161].

Таблиця 1. Рейтинг страхових компаній з капіталу за 12 місяців 2023 року.

№	Страховик	Власний капітал 2023, тис грн	Частка власного капіталу на страховому ринку, %	Статутний капітал, тис грн	Частка статутного капіталу на страховому ринку, %
1	ARX	2 080 247	14,76	261 975	7,14
2	УНІКА	1 689 098	11,99	155 480	4,24
3	ІНГО	1 191 108	8,45	305 543	8,33
4	PZU УКРАЇНА	968 114	6,87	48 518	1,32
5	ТАС СГ	904 876	6,42	102 000	2,78
6	UNIVERSALNA	755 312	5,36	192 700	5,26
7	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	712 891	5,06	255 600	6,97
8	ВУСО	634 114	4,50	274 145	7,48
9	УСГ	597 576	4,24	278 659	7,60
10	ОРАНТА	522 876	3,71	159 000	4,34
.	ВСЬОГО	14 089 053	100	3 666 743	100

Аналіз рейтингу страхових компаній з капіталу за 12 місяців 2023 року свідчить, що найбільша вартість за розміром власного капіталу 2080 млн.грн. частка якої на страховому ринку складає 14,76% - належить страховій компанії «ARX». Всього в 2023 році розмір власного капіталу страхових організацій склав 14089053 тис.грн., в тому числі статутного капіталу - 3666743 тис.грн.

Таблиця 2. Рейтинг страхових компаній за розміром резервів за 2022-2023 роки

№	Страховик	Резерви 2022, тис. грн.	Частка резервів 2022 р., %	Резерви 2023, тис. грн.	Частка резервів 2023 р., %
1	ARX	2 443 239	11,91	2 917 653	12,14
2	ТАС СГ	1 869 435	9,12	2 632 386	10,95
3	УСГ	2 060 408	10,05	2 066 907	8,60
4	ІНГО	1 517 188	7,40	1 952 938	8,13
5	УНІКА	2 243 890	10,94	1 861 956	7,75
6	PZU УКРАЇНА	1 204 960	5,88	1 518 236	6,32
7	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	1 422 697	6,94	1 466 313	6,10
8	КНЯЖА	1 030 692	5,03	1 465 235	6,10
9	ОРАНТА	820 892	4,00	1 030 695	4,29
10	ВУСО	556 213	2,71	1 004 967	4,18
.	ВСЬОГО	20 505 842	100	24 033 373	100

Якщо порівняти рейтинги українських страхових організацій за розмірами страхових резервів протягом 2022-2023 років, ми побачимо, що лідерські позиції в 2022 році займали три страхові компанії - ARX, УСГ, УНІКА, частки резервів яких відповідно склали 11,91%, 10,05%, 10,94%. Але за даними 2023 року лідером залишилась ARX з розміром резервів 2917,65 млн.грн. (доля на ринку 12,14%), а друге місце зайняв страховик ТАС СГ з розміром резервів 2632,4 млн.грн. та часткою на страховому ринку – 10,95%.

Оптимізація структури капіталу страхової компанії є важливим процесом, що дозволяє забезпечити належний рівень фінансової стійкості і забезпечити високу ефективність управління ризиками. Для досягнення оптимальної структури капіталу, компанія повинна збалансувати внутрішні та зовнішні ресурси фінансування, враховуючи такі чинники, як вартість капіталу, рівень ризику та рентабельність. Саме показники рентабельності вказують на

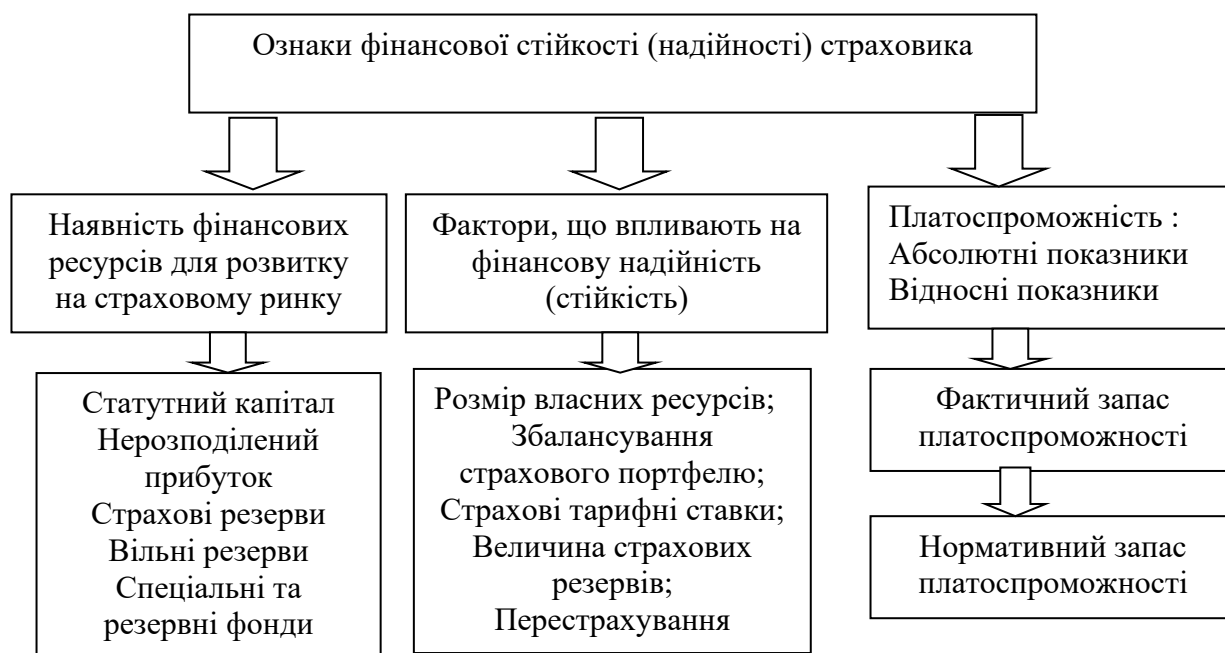
ефективність ведення страхового бізнесу і безпосередньо впливають на фінансову стійкість страховиків, оскільки співвідношення отриманого прибутку страховиком до його витрат, активів чи капіталу показує рівень окупності вкладених фінансових ресурсів [151, с.221].

Компанія може оптимізувати структуру капіталу шляхом зменшення фінансового ризику, регулювання відношення між власним та позиковим капіталом, а також врахування дивідендів та інших витрат на розподіл прибутку. Крім того, важливо постійно оцінювати структуру капіталу та внести необхідні зміни в разі зміни умов на ринку або внутрішніх обставин компанії. Загалом, оптимізація структури капіталу допомагає страховій компанії ефективно управляти ризиками та забезпечити сталість фінансового розвитку [157, с.97].

В умовах ризикованості страхового юізнесу для того, щоб підвищити фінансову стабільність, страховики можуть:

1. Посилити управління ризиками запровадити надійні методи управління ризиками, щоб ідентифікувати потенційні ризики та ефективно керувати ними.
2. Підвищення капіталізації: підтримуйте достатній рівень капіталу, щоб витримати несподівані втрати та забезпечити фінансову платоспроможність.
3. Інвестуйте з розумом: приймайте обґрунтовані інвестиційні рішення, щоб отримати прибуток, одночасно керуючи інвестиційними ризиками.
4. Моніторинг ефективності: регулярно оцінюйте показники фінансової ефективності та вносьте необхідні коригування для підвищення стабільності. Слід також врахувати консалтингові послуги з фінансовими фахівцями або експертами зі страхування для комплексної оцінки фінансової стабільності страховика.

Ознаки фінансової стійкості (надійності) страховика відобразимо схематично на малюнку 2.

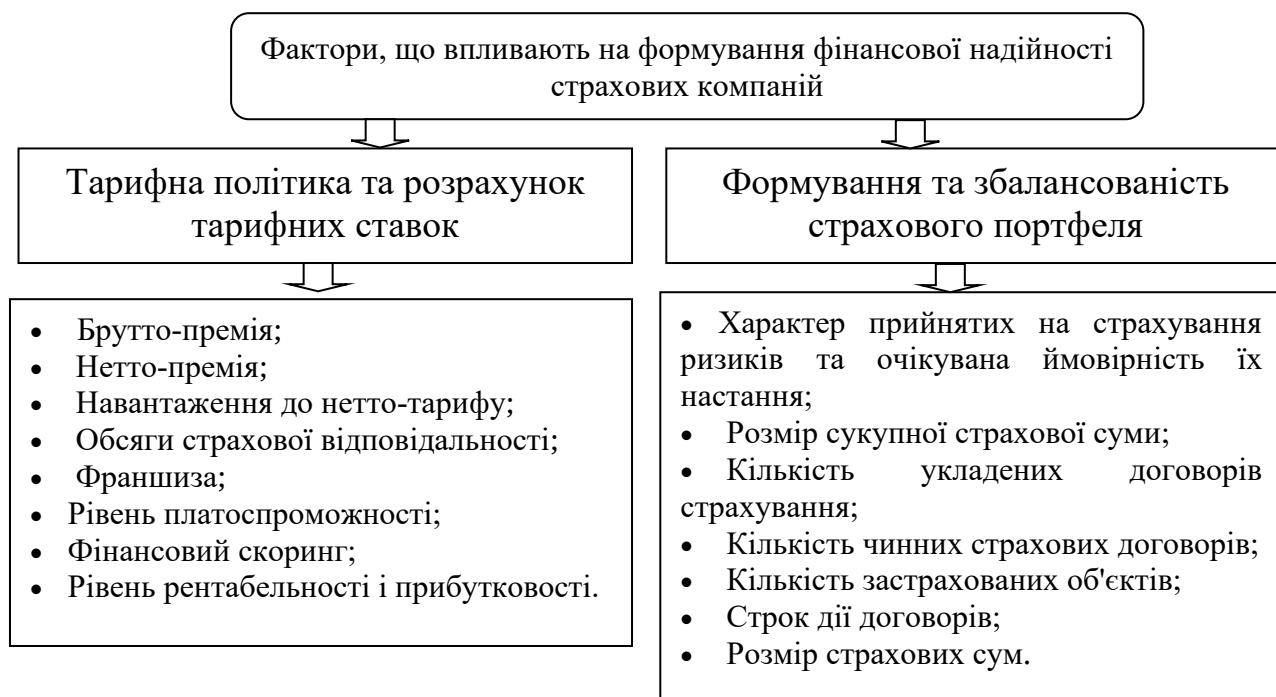
Малюнок 2. Ознаки фінансової стійкості (надійності) страховика

Оцінка та покращення фінансової стабільності (надійності) страхової компанії передбачає оцінку різних фінансових показників, таких як коефіцієнти платоспроможності, коефіцієнти ліквідності, коефіцієнти прибутковості та коефіцієнти якості активів. Деякі ключові фактори, які слід враховувати при оцінці фінансової стабільності страхової компанії, включають достатність капіталу, якість інвестиційного портфеля, практику андеррайтингу, достатність резервів і загальні фінансові результати [153, с.226].

Щоб підвищити фінансову стабільність страхової компанії, керівництво може розглянути такі стратегії, як диверсифікація її інвестиційного портфеля, впровадження методів управління ризиками, підвищення стандартів андеррайтингу, регулярний перегляд і коригування страхових резервів, а також підтримання відповідних запасів капіталу. Крім того, підвищення прозорості фінансової звітності, дотримання нормативних вимог і не відставати від найкращих галузевих практик також можуть сприяти покращенню фінансової стабільності страхової компанії [158, с.779].

Для наочного уявлення які саме фактори впливають на фінансову

стабільність страхової компанії, наведемо їх графічне відображення на малюнку 3.

Малюнок 3. Фактори, що впливають на формування фінансової надійності страхових компаній

Умовно можна поділити фактори, що впливають на фінансову надійність страхової компанії, на декілька груп, які включають:

1. Ринковий рейтинг, оскільки високий ринковий рейтинг свідчить про фінансову стабільність та надійність компанії.

2. Рівень капіталізації: великий обсяг власного капіталу може захистити компанію від фінансових стресів.

3. Ризикованість інвестицій: політика інвестування страхової компанії може впливати на її фінансову стійкість. Неправильні або ризиковані інвестиції можуть призвести до значних втрат страховика і спричинити неплатоспроможність або фінансову кризу.

4. Керівництво та стратегія: професіоналізм та ефективність управління можуть значно впливати на успішність компанії.

5. Погодженість ринків: послідовність та придатність управлінських дій можуть допомогти компанії уникнути фінансових криз.

6. Рівень конкуренції: конкуренція у страховій індустрії може суттєво вплинути на фінансову стійкість компанії. Всі фактори взаємодіють між собою, мають синергетичний ефект і впливають на загальну фінансову стійкість страхової компанії [155].

Узагальнюючи сучасні погляди вчених економічного напрямку та визначення кращого розуміння сутності формування капіталу страховиків варто відокремити такі джерела фінансових ресурсів, які представлені сукупністю власного, запозиченого та залученого капіталу. Тобто грошових надходжень у вигляді матеріальних або нематеріальних активів, що використовуються при здійсненні страхової діяльності з метою отримання прибутків. Крім доходів від поточної страхової діяльності, специфічними грошовими коштами вважають ті надходження, які страховики можуть отримувати від здійснення фінансової, інвестиційної діяльності, отримуючи додаткові доходи і забезпечуючи при цьому належний рівень фінансової надійності, стійкості і платоспроможності [156, с.226].

Підбиваючи підсумки, можемо дійти до наступних висновків. На фінансову стійкість і надійність страхових компаній впливають певні фактори, які взаємопов'язані з відповідністю формування їх капіталу і не тільки з індикаторами страхового ринку, а і з показниками економічного розвитку країни в цілому [159, с.99].

Отже, на фінансову надійність і стійкість страхових організацій значний вплив здійснюють такі джерела формування капіталу як власний капітал, статутний капітал, гарантійний фонд, в тому числі додатковий капітал, резерви, нерозподілений прибуток, а також позикові і залучені фінансові ресурси [160, с.298].